

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Quædam obiectiones diluuntur. Membr. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

libertate: sed Deus verò neque ad naturalia, neque ad supernaturalia singulis hominibus & Angelis eodem modo, atque aequaliter providet, sed dona suae misericordiae distribuere statuit prout vult, nemini interim deficiendo in necessariis, sanè ad perfectissimam Dei providentiam (ut precedente dispensatione dicebamus) necessaria erat scientia media per quam, praevidens quae per cuiusque creaturæ arbitrium ex quacunque hypothese, & in quocumque rerum euentu essent futura, salua illarum libertate, posset ex aeternitate, atque absque vlla in seipso temporis decursu vicissitudinis obumbratione ex iis, quas creare decreveret, praedestinare, quas vellet, & omnibus ad singulos euentus iuxta suam sapientiam ac beneplacitum suae voluntatis providere, statuendo variis modis & auxiliis earum aeternitate, eas diversimodè exercere, defecus, & peccata eorum permittere & tolerare, ad fidem & poenitentiam ipsas vocare, vocatas iam & iustificatas in bono promovere, & pleraque alia circa illas exercere.

Quo pacto omnia in generali ratione mala divina subdantur providentiae.

Ultimò dicimus, quia bona omnia, siue per causas naturae necessitate agentes, siue per liberas fiant, ita pendent à divina praefinitione (quali à nobis supra explicata fuit) ac providentia, ut in particulari per illam à Deo intenduntur: actus autem mali arbitrii creati eatenus etiam divina praefinitione, ac providentia subduntur, quatenus causae, unde emanant, concursusque Dei generalis ad eos eliciendos necessarius, per divinam praefinitionem, ac providentiam conferuntur, licet non eo fine, ut illi ex eis emanent, sed ut alij longè diversis fierent rebus quae arbitrio praeditis sua innata libertas in eorum maximum bonum servaretur, & insuper subduntur eidem divinae praefinitioni & providentiae, quatenus esse nequeunt in particulari, nisi Deo per suam providentiam in maius aliquod bonum eisdem in particulari permittente, consequens profectò est, ut omniavniuersim divinae providentiae ac voluntati subdantur in particulari, quaedam eorum intendenti in particulari, & caetera permittenti in particulari. Quò fit, ut neque folii de arbore pendens moueatur, neque ex passetibus duobus, qui asse vaneunt, vnus cadat super terram, neque quicquam aliud omnino fiat sine voluptate ac providentia Dei circa id in particulari, vel intendente, vel permittente illud in particulari: id quod fortissimum solatium est iustis, qui in Deo suam spem totam collocant, atque sub umbra alarum providentiae ipsius suaviter requiescunt, oprantes ut tam in prosperis, quam in aduersis, diuina semper circa ipsos voluntas impleatur.

Ex dictis facile intelliges, quam falsò mihi saepe imponatur me constituere solùm providentiam in confuso, & non in particulari, circa ea quae ab arbitrio creato pendent, ex eo, quòd constituantur in Deo media scientiam, qua Deus praeviderit quid arbitrium creatum esset facturum ex hypothese, quòd in hoc vel illo ordine rerum & circumstantiarum, atque auxiliò collocaretur. Neque, qui id mihi imponunt, attendunt, in ipsa te libero arbitrio praedita, & in ordine rerum, ac circumstantiarum, & auxiliò contineri media omnia divinae providentiae, per quae in particulari intendit bona omnia, quae pro libertate talis creati arbitrii praevidet futura. Quia tamen sollicitus non sum, quid quis de me referat, eò quòd facile legenti nostram Concordiam constare potest, quid ipse dixerim, multa, quae tamquam mea falsò referantur, consultò praetermittito. Multis etiam aliis superuacaneum duco satisfacere.

Molina in D. Thom.

MEMBRUM I V.

Quaedam obiectiones diluuntur.

AVtores contrariae sententiae primò in hunc modum argumentantur.

Si Deus nihil omnino creare decrevisset, solium esset in Deo scientia naturalis, quae seipsum comprehenderet, & in seipso omnia possibilis, tam naturalia, quam libera: sed ex decreto creandi res solium est in Deo scientia libera, quae cognoscit, quae ex illo libero decreto sunt futura: ergo in Deo non est tertium illud aliud genus scientiae mediae.

Argumentum primum.

Confirmatur, quoniam vel scientia Dei consideratur comparatione possibilium, antequam determinentur ad esse per actum divinae voluntatis, atque hoc pacto spectata est naturalis in Deo, vel consideratur comparatione rerum, quae post determinationem liberam voluntatis divinae erunt in aliqua temporum differentia, & tunc est scientia libera: ergo non datur tertium genus scientiae in Deo.

Confirmatur.

Ad Argumentum neganda est maior. Vltra scientiam enim merè naturalem, qua illa omnia cognoscuntur in ratione, siue merè possibilem, esset etiã scientia media, qua Deus cuiuscumque contradictionis futurorum costringentium, quae ab arbitrio creato pendent, cognosceret, quae pars esset futura, nõ simpliciter, sed ex hypothese, quòd hunc vel illum ordinem rerum vellet condere, sciturus contradictoriam, si ex eadem hypothese dependenter ab arbitrio creata contradictoria esset futura, ut haecenas ostensum est. Aduersarijque ipsi idem tenentur confiteri circa peccata, quae, data ea hypothese, futura essent per arbitrium creatum, nisi vel asserere velint Deum ignorare, quae peccata, data ea hypothese, essent futura, vel dicere velint, arbitrium, data ea hypothese, naturae necessitate ea peccata esse commissurum, quòd membro secundo latè impugnatum est. Obferua, esto Deus nihil constituisset creare, futuram in eo scientiam liberam, qua cognosceret nihil eorum esse futurum, quae creare poterat: quemadmodum enim liberè non constituisset creare, ita liberè sciret nihil eorum, quae constituere poterat create, & non constituit, esse futurum. Aduersarij tamen loquuntur de scientia libera rerum posituarum.

Responsio ad argum.

Ad confirmationem dicendum est, dari tertiam considerationem diuinae scientiae nempe comparatione eorum, quae futura sunt, non simpliciter, sed ex hypothese, quòd Deus ipse hunc vel illum ordinem rerum creare vellet: futurum namque sic ex hypothese, medium quoddam est inter merè possibile, & futurum simpliciter, ut membro primo explicatum est. Scientia verò Dei hoc modo spectata comparatione eorum, quae dependenter ab arbitrio creato ex ea hypothese essent futura, est scientia media: quoniam licet non sit libera in Deo, scilicet tamen Deus contradictorium, si, ut ex eadem hypothese esse poterat, esset futurum.

Ad confirmationem.

Secundò argumentatur, si praefinitio Dei conferendi concursus ex se efficacem ad actum boni voluntatis, concursusque ipse ex se efficax non essent constituendi: idcirco esset, quia determinando efficaciter voluntatem ad vnum, tollerent libertatem voluntatis ad oppositum, ac proinde voluntas non eliceret eum actum liberè, sed necessario, quo dato, perviret bonitas moralis ac meritum illius actus: sed ex eo, quòd voluntas, quando operatur, determinata sit ad vnum, non sequitur non operari liberè: ergo irrationaliter illa de causa negantur praefinitio divina conferendi concursus ex se efficacem, concursusque ipse ex se efficax. Minor probatur, quia etiam in eorum opinione, qui eiusmodi praefinitiones & concursus efficaces non

Arg. secund.

V 2 admit

admittunt, quando voluntas liberè operatur iam se determinavit ad alteram contradictionis partem, imò idcirco operatur, quia se determinavit: sed id non tollit, quominus liberè operetur: ergo ex eo, quod voluntas quando operatur determinata sit ad unum, non sequitur non liberè operari.

Responsio.

Ad maiorem huius argumenti dicendum est, idcirco præfinitiones illas & concursus ex se efficaces non esse admittendos, quoniam, qui illos constituunt, affirmant, sine illis voluntatem non posse elicere illum actum bonum, & illis præsentibus, non posse illum non elicere: & præterea, quod præsentibus, aut absentibus sint, non pendere à voluntate ipsa, quæ cum actum elicere debet, sed à solo Deo id liberè præficiente: quibus datis, numquam in voluntate ipsa relinquitur facultas ad se indifferenter determinandum, aut non determinandum, vel ad se determinandum in unam aut alteram partem, quod tamen ad veram libertatis rationem omnino est necessarium. Quod autem illis datis, nunquam in voluntate relinquitur ea facultas, patet. Quoniam in instanti, in quo non adest ille concursus, non potest voluntas determinare se ad eum actum eliciendum, neque in ipsius potestate est tunc facere aliquid, quod si faceret, adest concursus ille, quoniam tunc concursus, & præfinitio non penderent à sola libera voluntate Dei, sed ab eo quod pro sua libertate factura esset volūtas, aut non esset factura, præcognito à Deo per scientiam mediam. In instanti verò, in quo concursus ille efficacax adest, non potest voluntas non determinari ad eliciendum eum actum: quoniam si in potestate ipsius esset tunc non se determinare, posset reddere inefficacem talem concursum, ac proinde ab ipsa penderet, quod efficacax, vel inefficacax esset. Concessa ergo maiori argumenti propositi, si in ea sit fermo de determinatione in sensu à me modo explicato, quæ libertatem aufert à voluntate ad eum actum, & cum ea bonitatem moralem & meritum eiusdem actus, neganda est minor, si in ea similiter fermo sit de eodem modo determinationis ad unum. Ad probationem verò negandum est, voluntatem, quando liberè operatur, prius natura se determinasse, quam operetur: imò verò operando liberè determinat se ad operationem, priusque natura in eodem instanti constituta est indifferens, ut se determinet ad operandum, vel non operandum, & ad operandum potius circa hoc obiectum, quam circa illud, & potius volitionem, quam nolitionem, quam determinatè operetur, aut determinatè non operetur, & quam determinatè eliciat volitionem aut nolitionem circa hoc aut illud obiectum, ut disputatio. 4. ostensum est: quin potius idcirco liberè operatur, liberè se determinat ad operandum, quia prius natura est indifferens, ut ita se determinet, aut non determinet, atque adeo quando se determinat, potest se non determinare: postquam verò in aliquo instanti intelligitur iam ad unum determinata, implicat contradictionem se non determinasse in eodem instanti, ac proinde non est iam libera ad non ita se determinandum: id quod Aristoteles & Boëtius docuerunt vulgari illo pronuntio: Quod est, quando est, non potest non esse, ut disputatio citata dictum est.

Voluntas prius natura est indifferens, ut se determinet, quam liberè operetur, nec prius se determinat, quam operetur.

Argumentum quartum.

Tertio argumentantur, quamvis existente volitione efficaci finis voluntas non possit in sensu composito non velle medium ad eum finem necessarium, id tamen neque libertatem, neque moralem bonitatem, aut etiam meritum tollit à volitione tali: ut existeme in viatore efficaci volitione sempiterna beatitudinis, occurrente, illi obser-

uatione alicuius præcepti obligantis sub culpa lethali, quamvis in sensu composito non possit non velle eam observationem, eo quod medium sit omnino necessarium ad assequendam beatitudinem, id tamen non tollit eam volitionem esse liberam, bonam moraliter, ac meritoria: ergo quod, existente divina præfinitione conferendi alicui concursum efficacem ad aliquem actum bonum, talis homo in sensu composito non possit non elicere eum actum, nihil omnino impedit, quominus talis actus liber sit, & bonus moraliter, aut etiam meritorius, si ab existente in gratia eliciatur.

Ad hoc argumentum, concessio antecedente, neganda est consequentia: quoniam in priori euentu utrumque eorum, quæ in sensu composito non possunt esse simul, est in libera voluntate viatoris illius, ita ut, quando vult observationem occurrentem talis præcepti, possit & ipsam non velle, & eo ipso desistere simul à volitione efficaci finis, ac proinde veram libertatem seu indifferenciam ad utrumlibet retinet comparatione observationis talis præcepti: in posteriori verò euentu, admisso tali genere præfinitionis, atque concursus divini ex se efficaci, eam libertatem non retinet ad eliciendum, vel non eliciendum actum illum bonum, ut argumento procedente, & sæpius in superioribus ostensum est.

Quarto argumentatur, prudentissimus dux, vel paterfamilias si posset providere domui, vel exercitui providendo omnes, & singulas res, ac particularia media ad consequuntionem viciorie, vel ad rectam domus gubernationem, certe id faceret, in eoque splendeter maxima eius providentia & sapientia: si vero id non facit, idcirco est, quia non potest: sed Deus facillime potest providere hoc modo de omnibus rebus, neque ea de causa tollitur libertas ab arbitrio creato: ergo providet præfinitendo omnia in singulari.

Si hoc argumento solum intendatur, in Deo esse providentiam de omnibus in singulari, concedendum est totum: neque enim pugnat contra nos, qui de omnibus in singulari constitutus in Deo providentiam, bona intendendo in singulari, & mala in singulari permittendo, ut membro præcedente ostensum est. Si verò intendatur, ita providere de rebus, & mediis in singulari, ut præfinitione per concursum ex se efficacem singula intendat, tunc concessa maiori, & minori quoad priorem ipsius partem, neganda est quoad posteriorem, nempe talem modum præfinitionis non tollere libertatem ab arbitrio creato: contrarium namque ostensum est. Deinde verò neganda est consequentia: est enim dispar admodum ratio. Victoria namque, & recta gubernatio domus, ita ut in ea nullus interueniat defectus, sunt fines ducis, & patris familias domus, quos intendunt, & quos semper assequerentur, si possent: at verò finis naturalis & supernaturalis, ad quod Deus liberis providet, non sunt fines Dei, sed ipsarummet creaturarum, ita illis propositi, ut in ipsarum potestate Deus relinquat, peruenire ad eos, aut non peruenire, ut sic media cedant illis in meritum, laudem & honorem, & fines ipsi in præmium: eaque de causa expediens non fuit, ut Deus illis provideret per concursus efficaces, sed per eos, quos reddere efficaces, aut inefficaces ad opera, pederet ab ipsismet creaturis libero arbitrio præditis.

Quinto argumentantur, multa sunt, quæ sine præfinitione illorum in particulari per efficacem Dei voluntatem esse non potuerunt: ergo concedenda est Dei præfinitio. Consequentia est manifesta. Antecedens verò patet in his omnibus, quæ supra communè vniuersi cursum eueniunt, ut fuerunt miraculosa vocatio, & conversio Pauli in actu ipso persequendi Christum, & Ecclesiam, ea quæ circa Iosephum acciderunt, dum odio habitus, nudatus, missus in cisternam, ac venditus fuit à fratribus, & postea innocenter

Responsio.

Argumentum quartum.

Responsio.

Argumentum quintum.

innocenter in carcerem missus est, ac tandem ad tantam gloriam euectus, cum ceteris quae circa ipsum acciderunt, praesertim cum in his omnibus typum Christi gesserit, sane ea omnia sine speciali Dei consilio & praesertione efficacis suae voluntatis esse non potuerunt. Tale etiam fuit insigne illud factum duorum illorum fratrum Phares & Zaran, qui in ipsa natiuitatis effusione ita se gesserunt, ut unus manum protulerit prior, in quo obstetric ligauit coccinum dicens, iste egredietur prior, eo vero retrahente manum, egressus est alter. Idem dicere possumus de Iacob & Esau, dum minor prelatu est maiori, & non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia maior seruiet minori: ut ait Paulus ad Roman. 9. atque in nonnullis aliis similibus euentibus.

Responso.

Ad hoc argumentum concedendum est antecedens, non solum de iis, quae supra communem cursum sunt miraculose à Deo, sed etiam de iis, quae à solo Deo immediate fiunt, ea tamen ex parte, quae à solo Deo habent radicem suae contingentiae, ut in principio membri praecedentis explicatum est. Circa eiusmodi enim res admitimus praesertiones per voluntatem Dei efficacem, concurruntque Dei efficacem ad eas producendas, ut ibidem dictum est. Vnde si in consequente solum sit sermo de praesertione ad eiusmodi res, concedenda etiam est consequentia. Si verò sermo sit de praesertione illo modo, etiam ad res quae ab arbitrio creato pendunt, aut ad illas alias ea ex parte qua, quoad subiectum aut aliquid aliud, ab arbitrio creato pendunt, eo modo quo membro praecedente explicatum, neganda est consequentia. Quod verò attinet ad exempla, quibus antecedens probatur, circa primum dicendum est. Miraculosam quidem Pauli vocationem, tam externam, quam internam, praesertitam esse à Deo efficaci voluntate & concursu, consensum tamen Pauli eidem vocationi, & per consequens conuersionem Pauli, quatenus à libero suo consensu pendebat, non fuisse illo modo praesertitam, ut ex responsione ad sequens argumentum parebit. Circa secundum exemplum dicendum est, Iosephi somnia, & adiutoria alia, quibus Deus peculiariter adiuuit, ut multa ex iis, quae circa Iosephum acciderunt, euenirent, esse quidem illo modo praesertita à Deo, odia tamen & persequutiones fratrum, missionem in cisternam, venditionem, falsum testimonium vxoris Phutipharis, & sollicitationem ad adulterium, cum lethalia fuerint peccata, non fuisse illo modo praesertita à Deo, ut ij ipsi, cum quibus disputamus, confitentur, sed cum prauideret Deus illa nequitia fratrum & vxoris Phutipharis esse futura ex hypothese, quòd eum totum ordinem rerum & circumstantiarum ex sua parte condere vellet, statuisse solum ea permittere. Alia etiam non mala, quae circa Iosephum acciderunt, quatenus ab arbitrio creato pendebant, non eo modo praesertiuit Deus, quo auctores, cum quibus disputamus, intendunt: sed modo à nobis praecedente membro explicato. Circa tertium exemplum, quae miraculose ibi acciderunt, eo modo praesertita fuerunt. Motio item interna, qua obstetric à Deo videtur inducta, ut coccinum ei ligaret, qui prior manum emisit, à Deo videtur praesertita. Circa quartum, praesertio, seu electio aeterna, qua Iacob praesertit Esau fuit electus, ex sola libera voluntate Dei fuit. Licet autem non fuerit ex operibus praesertis, non fuit tamen sine praesertione operum, quae per vtriusque arbitrium erant futura ex hypothese illius ordinis, rerum, circumstantiarum, atque auxiliorum. Ex iis verò quae in executione ipsa praesertionis illius acciderunt, nonnulla eo modo, quo auctores, cum quibus disputamus, intendunt, praesertita

Molina in D. Thom.

nita fuerunt à Deo: alia verò eo, qui à nobis membro praecedente explicatus est, ut circa alia exempla dictum est.

Sextò argumentantur, *Conuersio Pauli, Mariae Magdalene, & Latronis in cruce pendens, facta sunt per concursum, seu auxilium Dei ex se efficaci, & ex aeternitate praesertita sunt à Deo, ut per tale auxilium fierent, atque cum eiusmodi praesertitionibus consentit libertas arbitrij Pauli, Magdalene, & Latronis: ergo admitte sunt praesertiones per Dei concursum ex se efficacem, simulque consensum est, id libertati nostri arbitrij nullum prauidicium asserere.*

Argumentum sextum.

Ad hoc argumentum negandum est, conuersiones illas factas fuisse per auxilium Dei ita ex se efficaci, ut in potestate arbitrij Pauli, Magdalene, & Latronis, praesertenti iam, moti, ac excitati potentissimo eo auxilio non fuerit, nihil tali auxilio impediante, non consentire, ut Concilium Tridentinum de auxilijs gratiae ad conuersionem peccatoris absque vlla exceptione definit: quare, quòd ex eo auxilio sequeretur permoueri arbitria Pauli, Magdalene, & Latronis ad consensum, cooperationemve cum eodem auxilio ad contritionem & conuersionem, atque adeò quòd ad id esset efficax, aut non, pendens fuit à Pauli, Magdalene, & Latronis libera voluntate, qui in potestate sua habebant reddere illud inefficax, non consentiendo & non cooperando cum illo, si ita vellent. Id verò ut melius intelligas, obserua, nihil infra Deum clarè visum necessitare voluntatem quoad exercitium actus, sed semper manere liberam, ut actum exerceat, aut non exerceat, tamen quò maior ratio boni conspicitur in obiecto, & magis ad illud afficitur voluntas, minorque sese offert ad id difficultas, eò ex sua propria libertate solet voluntas facilius, & frequentius determinare se ad appetitionem, seu actum circa tale obiectum, semper tamen cum libertate ad continendum actum, quia nihil est, quod illam necessitet quoad exercitium: atque haec libertas sufficit ad meritum, si actus bonus in se sit moraliter, & eliciatur ab existente in gratia. Quemadmodum ergo, quando homo rebus huius saeculi est deditus, quò maius bonum temporale ei proponitur, & minori cum difficultate obtinendum, eò solet facilius & frequentius elicere sine vlla mora volitionem circa illud, idèdè ut nullus prudens dubitet, si ei multa millia aureorum gratis accipienda proponantur, aut regnum, vel monarchia orbis, eum continuo eliciturum volitionem, & nihilominus liberè quo ad exercitium eam eliciet, ita ut si cum peccato, saltem veniali, id appetat, verè peccet, quòd non esset, si actum non posset continere: ita tanta luce potest peccator intus à Deo illustrari ad cognoscendum, tum sua propria scelera, tum damna, quae ei attulerunt, tum denique bonitatem Dei, atque ingratitudinem erga Deum commissam, tantoque effectu, & saauitate profundi, ac excitati ad contritionem, & dilectionem potest ipsius voluntas, vnà cum parte sentiente, ut credendum omnino sit, illum sine mora consensum dediturum: semper tamen cum libertate ad illum continendum, si ita velit: quamuis raro, aut numquam in tanta luce, tam potentique adiutorio, illam continebit, praesertim si simul adsit signum aliquod externum ad idem inducens, quale fuit circumfulsisse Paulo lucem de caelo, corruisse in terram, Christumque apparuisse illi dicentem, *Saule? Saule quid me persequeris? durum est tibi contra stimulum calcitrare*: tales autem videntur conuersiones Pauli, Magdalene, & Latronis pendens in cruce. Non tamen ad eorum exemplum admetiendae sunt aliae, quae communibus auxilijs,

Responso.

auxiliis, longè que maiori cum difficultate eorum, qui conuertuntur, quotidie fiunt in ecclesia. Præterea, conuersiones Pauli, Magdalena, & Latronis, existentem æquali auxilio ex parte Dei, esse poterunt magis, aut minus intensæ, cooperante intensius aut minus intense ipsorum arbitrio cum auxilio Dei: id quod laudasse in Magdalena videtur Christus, dum dixit, *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Illud etiam obserua, vt 1.2. quæst. 10. ostendimus, nullum obiectum in particulari appeti in hac vita necessarium quoad speciem actus necessitate omnimoda, ita vt ratione alicuius mali, quod habere potest adiunctum, non possit aliquando, licet raro, respici per nolitionem. Quare in potestate Pauli, Magdalena, & Latronis, nihil illo auxilio impediente, fuit nolle conuerti ratione difficultatis, quæ erat in continendo se à lethaliibus peccatis per totam vitam, vt ad veram contritionem statuere tenebantur: tamen raro admodum, aut numquam, cum tanto ac tali auxilio id euehiat. Quò sit, vt etiam in his conuersionibus locum habeat definitio illa Concilij Tridentini, qua statuit, *liberum hominis arbitrium, à Deo per auxilia gratia motum ad iustificationem, ac excitatum, posse dissentire, si velit.*

L. 46. 7.

Argumentum septimum.

Septimo argumentatur, *Actus singulorum meritorij beata Virginis, & aliorum, qui in gratia fuerunt confirmati, illi præsertim, quibus præcepta adimplebant, & quos sub reatu lethalis culpa, atque amissionis gratia elicere tenebantur, fuerunt præfinitii à Deo per concursum, seu auxilium ex se efficax: neque id illorum libertati derogabat, quia quamuis in sensu composito non potuerint illos non elicere, eò quod contradictionem implicet, quempiam confirmatum esse in gratia, & non elicere actum, quem sub reatu lethalis culpa tenentur elicere, satis tamen est, quod in sensu diuiso potuerint illos non elicere, vt liberè dicerentur eosdem elicere, & vt illis posset mereri: ergo admittenda sunt præfinitiones per concursum Dei ex se efficax: neque quod in sensu composito stante tali præfinitione non possit non elici actus præfinitus, derogat libertati arbitrij: quia satis est, quod in sensu diuiso possit non elici.*

Responsio.

Ad hoc argumentum, quamuis confitendum sit, actus illos fuisse præfinitos in sensu à nobis membro præcedente explicato, negandum tamen est præfinitos fuisse per auxilium ex se efficax, vt argumentum intendit. Semper namque integrum beatæ Virgini & aliis confirmatis in gratia fuit, nihil impediente auxilio gratiæ, aut Dei concursu, illos non elicere, casumque reddere tale auxilium, aut concursum, etiam in instanti, in quo illos elicerent, & sub auxilio, quo illos elicerent, alioquin eis actibus in eo instanti, & sub eo auxilio meritorij non fuissent. Neque beatæ Virgini & aliis confirmatis in gratia denegari debet laus illa, inter alias, hominis iusti, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & confirmatio in gratia, in quo sit posita.

Confirmatio in gratia, in quo sit posita.

Ad hoc argumentum, quamuis confitendum sit, actus illos fuisse præfinitos in sensu à nobis membro præcedente explicato, negandum tamen est præfinitos fuisse per auxilium ex se efficax, vt argumentum intendit. Semper namque integrum beatæ Virgini & aliis confirmatis in gratia fuit, nihil impediente auxilio gratiæ, aut Dei concursu, illos non elicere, casumque reddere tale auxilium, aut concursum, etiam in instanti, in quo illos elicerent, & sub auxilio, quo illos elicerent, alioquin eis actibus in eo instanti, & sub eo auxilio meritorij non fuissent. Neque beatæ Virgini & aliis confirmatis in gratia denegari debet laus illa, inter alias, hominis iusti, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & confirmatio in gratia, in quo sit posita.

Confirmatio in gratia, in quo sit posita.

vellet. Itaque certitudo, quod confirmatus in gratia toto vite decursu à puncto, à quo confirmatus in gratia dicitur, non peccabit lethalter, nec proinde amittet gratiam, reducit ad certitudinem diuinæ præscientiæ, qua id futurum cum ea gratia & iis auxiliis præuidit pro libertate arbitrij hominis ita confirmati: non verò reducit ad efficaciam ex se diuinorum auxiliorum, quasi homo ille, nihil auxiliis illis impediendis, non possit labi in lethalia peccata, & quasi, quod ea auxilia efficacia ad eum effectum futura sint aut non sint, non pendeat ab innata libertate hominis sic in gratia confirmati, consentire & cooperari cum illis volente, aut nolente. Quia ergo, quod D. Petrus à die Pentecostes rationem habuerit hominis in gratia confirmati, pendens fuit, tum ex eo, quod Deus conferre illi voluerit plenitudinem gratiæ, & auxiliorum, quæ ab eodem puncto conferre illi ex æternitate statuit, tum etiam ex eo, quod Deus præuiderit Diuum Petrum cum ea gratia & auxiliis pro sua libertate non esse lapsurum in reliquo vite decursu in lethale peccatum, hoc verò secundum non ideo futurum erat, quia Deus id præsciuit, sed è contrario, ideo fuit præscitum, quia pro libertate arbitrij D. Petri eis donis muniti ita erat futurum, sanè, quod confirmatus in gratia non possit in sensu composito nõ implere præcepta, quæ obligant sub culpa lethali, nihil omnino libertatis tollit à confirmato in gratia, vt possit illa non implere, si velit: quoniam si eorum aliquid non esset impleturus, vt reipsa nihil impediende ea diuina præscientia potest, numquam talis præscientia in Deo fuisset, atque adeo neque Diuus Petrus ex eo, quod Deus eam plenitudinem gratiæ, eaque auxilia ex æternitate illi conferre statuisset, haberet rationem confirmatio in gratia.

Certitudo quod confirmatus in gratia lethalter non peccabit, ad certitudinem diuinæ præscientiæ reducitur.

Postremo argumentantur, *Actus Christi Domini præfinitii fuerunt à Deo per auxilium efficax ex se, præsertim is, quo impleuit Patris præceptum, de redimendo per propriam mortem genere humano: quandoquidem Christus, quia simul erat Deus nullo modo potuit peccare, atque adeo nec potuit non elicere actum illum, quod præceptum illud impleverit: & tamen liberè eundem actum elicit, alioquin neque eo meritus fuisset, neque per consequens illos redemisset genus humanum, quod est hereticum: ergo necessitas in sensu composito eliciendi aliquem actum, vel quia præfinitus est per auxilium ex se efficax, vel quia per illum impletur præceptum, eliciturque ab eo, qui, quatenus simul est Deus & homo, nulla ratione potest peccare, neque libertatem simpliciter, neque meritum tollit ab actu: quia sufficit quod in sensu diuiso is actus sit liber, vt erat in Christo. Quò sit, vt præfinitiones per auxilium ex se efficax non ideo sint excludenda, quasi quæ ab actibus tollant libertatem: cum ad libertatem satis sit, si actus prædefinitus possit in sensu diuiso non elici, vt de actu illo Christi necessarium est affirmare.*

Argumentum octauum.

Hoc argumentum nos cogit, vt extra proprium locum explicemus, qua ratione, & contradictionem implicauerit, Christus, dum viator erat, peccare, & simul habuerit libertatem ad id omittendum, cuius omisso culpa esset in Christo, atque adeo qua ratione meruerit implendo, tum præcepta reliqua, iuxta illud Ioannis 15. *Sicut & ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione*, tum in particulari illud Patris præceptum, de morte in redemptionem generis humani subeunda, iuxta illud Ioannis 10. ubi de morte sua ait: *Hoc mandatum accepi à Patre meo, & cap. 14. de eadem passione ac morte dicit, Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio, surgite eamus, & illud ad Philippen. 2. Humiliauit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis*, atque illud

Responsio.

illud ad Hebr. 5. *Cum esset Filius Dei, didicit ex iis, qua passus est, obedientiam.*

Id verò vt melius intelligatur, obseruandum est: longe diuersum esse, quid naturæ humanæ à Verbo assumptæ ratione assumptionis gratiæ vnionis debeat, & quid vi nudæ assumptionis, seclisõ omni alio dono, quod ratione gratiæ vnionis ei debeat, illi conueniat. Quia enim Verbum quæ verbum est, nihil influit in naturam humanam assumptam, sed absque omni proorsus causalitate terminat dependentiam illius: vno verò hypostatica facta est efficienter à tota sanctissima Trinitate, quæ vnus Deus est, per influxum in humanitatem, quo supernaturaliter collatum quidem illi est idem suum esse, sed dependenter ad suppositum Verbi, eaque ratione vnita est Verbo diuino, sanè natura assumpta, vi præcisè huius vnionis, nullas alias vires habet, quàm eas quas haberet, si sibi ipsi relicta, subsisteret in seipsa, in suouè proprio supposito.

Vnionem quæ vnio vnionis influit in naturam assumptam, dependentiam qualiter facta.

Assumptio in Sacramento altaris, quæ ratione exi- stentiæ in se ipsi sunt.

Sicut enim Sacramento altaris, in quo temporis momento fit transsubstantiatio panis in corpus Christi per influxum supernaturalem totius gloriosissimæ Trinitatis in accidentia, quæ erant in substantia panis, existentia sunt in seipsis, non quasi recipiant nouum esse, sed illud idem independens iam supra ipsorum naturam à subiecto per influxum nouum in genere causæ efficientis, quo in se ipsis vigorantur: & compensatur, ac suppletur causalitas materialis subiecti, ipsis alioquin ad existendum necessariã: ita cùm natura humana singularis habeat ex se subsistere in seipsa, esse vnè suppositum, si sibi ipsi relinquatur, vt pote nullo alio indigens, à quo fulciatur & sustentetur, sanè supra naturam suam per nouum influxum in ipsam fit à tota beatissima Trinitate dependens ad alienum suppositum verbi, cui vnitur, quasi inexisteret, & à quo sustentatur, fit tamen ita dependens, non quasi altissima Trinitas per eam influxum conferat illi aliud esse, sed illud idem factum iam quasi infirmis in seipso, vt pote indigens alieno supposito, à quo longè facilius ac dignius sustentetur, quàm si in se ipsa in suouè proprio subsisteret supposito.

Christi vnio in natura humana vnionem.

Hic iam facile intelligitur, naturam humanam per assumptionem à Verbo diuino, consequi quidem gratiam vnionis, hoc est, Verbum esse suppositam ipsius: vt autem natura humana eo ipso tribuit Verbo esse huius hominis, qui simul est vnus Deus, ita vicissim à Verbo consequitur dignitatem infinitam, ratione cuius habent opera, quæ per eam fuerint exercita, vt sint meriti, ac valoris infiniti. Caterum licet natura humana per assumptionem assequatur eam gratiam vnionis, gratiæque illa radix sit & origo, quod ei debita sint dona omnia, quæ habere decet eum hominem, qui simul est Vnigenitus à Patre: nihilominus, seclusis donis non maiores vires habet, quàm haberet si, sibi ipsi relicta, subsisteret in seipsa, in suouè proprio supposito. Quare sicut, non obstantæ assumptione, mori posset suæ naturæ relicta, vt mortua fuit in Christo, patique posset ceteras ærumnas & miseras, quas mortales reliqui patiuntur: ita habere posset motus naturales sensualitatis, & passionis, ac rebelliones aduersus rationem, quas ceteri patiuntur, maiores, vel minores pro qualitate complexionis, quæ illi fuisset collata, haberet etiam naturalem arbitrij libertatem, qua & resistere, & consentire posset, perinde ac si in seipsa, in suouè proprio proprio subsisteret. Sicut, ergo natura humana in Christo lumine gloriæ eguit, vt videret diuinam essentiam, eisque beata quoad animam, eguit etiam gloria corporis, dotibusque, quæ à puncto resur-

A rectionis ex gloria animæ in corpus redundantur, vt immortalis & impassibilis esset, haberetque reliqua, quæ corporibus gloriosis competunt: sic etiam, vt in ipsius parte sentiente, interim dum simul erat viator, passiones & motus contra rationem non insurgerent, indiguit plenitudine gratiæ habitualis, ac virtutum, donisque in parte sentiente, vt iustitia originali, quibus ea pars cohiberetur, & contineretur in officio, & ita de aliis donis ad alias functiones, ac fines necessariis.

B Illud deinde obserua, quamuis ex gratiæ vnionis debita fuerint Christo, ipsiusue humanitati, ea omnia, quæ post resurrectionem habuit, quia tamen incarnatio simul instituta fuit à Deo, vt Christus per merita sua, ac mortem redimeret genus humanum, & vt sanctissima ac perfectissima ipsius vita illustrissimum mortalibus præberet exemplum, quo & docerentur genus omne virtutum, ac perfectionis, & ad illius imitationem acriter stimulantur, ac vigerentur, quia item gloriosius erat Christo peruenire per merita propria ad gloriam corporis, & exaltationem, quàm si statim à principio illam haberet, inde effectum est, vt quamuis à puncto conceptionis, fabricante Spiritu sancto in vtero Virginis corpus illud sacratissimum, assequutus fuerit perfectissimam complexionem, animæque illius viderit diuinam essentiam, & totus Christus, quoad corpus & animam, repletus fuerit habitibus ac donis, quæ cum fine incarnationis paulò ante explicato, statimque viatoris simul & comprehensoris non repugnabant, nihilominus gloriam corporis vsque ad resurrectionem non acceperit: neque eam solam Deus miraculosè resultare impedierit ex gloria animæ, sed simul etiã ita visionem suæ essentiæ, beatificum amorem, ac fruitionem illi communicauerit, vt supra naturam horum donorum, continendo effectus, qui inde naturæ necessitate deberent resultare, reliquerit voluntatem Christi capax doloris ac tristitiæ, perinde liberam ad implenda, aut non implenda præcepta, quæ sub culpa obligabant, ac si in Christo gloria animæ non fuisset: quoniam id ita erat necessarium, vt posset mereri, innocentissimæque sua vita & morte redimere genus humanum, tantoque eum suo honore, ac laude relinquere mortalibus illustrissimum suæ vitæ exemplum, atque ad corporis gloriam & exaltationem peruenire. Ratio quippe viatoris simul & comprehensoris in Christo, à puncto conceptionis ipsius in vtero virginis vsque ad animæ exhalationem in cruce, in eo fuit posita, quod animæ gloria ita contineretur, vt voluntas Christi perinde esset libera ad præcepta implenda, vel non implenda, ac si eam gloriam non haberet, sed esset purus viator.

Christi libertas ad transgre- dienda præ- cepta, & nõ nulli alia ve lita fuerint in Christo diu erat viator.

C D E

Ut ad argumenti solutionem veniamus iuxta ha- ctenus explicata, si Christus spectetur quoad ea, quæ naturæ ipsius ratione gratiæ vnionis sunt debita, dicendum est, Christum nulla ratione potuisse peccare, vt Augustinus de prædestin. Sanct. cap. 15. in Enchiridio cap. 40. & alias sæpe, ac reliqui Patres communiter affirmant: quoniam debitum erat humanitati Christi, vt nulla ratione à Deo permetteretur peccare: & quoniam fædum, indecensque omnino erat, Verbum, etiam per naturam assumptam peccare: quare sicut contradictionem implicat, Deum mentiri, non quidem quasi Deo deficiat potentia ad formandas eas voces, quæ, si proferrètur, esset mendacium, sed quia Deum dedecet, omninoque cum infinita ipsius bonitate pugnat, mentiri: ita contradic- tionem implicat Christum peccare, non quod Christo, quatenus viator erat, facilis deesset ad

Christi vo- luntas capax fuit doloris & tristitiæ.

Viatoris si- mul & com- prehensoris ratio in quo fuit in Chri- sto posita.

Christus qua ratione spe- ctatus nullo modo potuit peccare.

transgredienda praecepta, sed quia Deo repugnat id
 permittere, cum infinitaque Verbi diuini bonitate
 peccare pugnat, etiam per naturam assumptam, at-
 que adeo Deum id permittere: quare ad diuinam
 prouidentiam pertinebat, ita res disponere, vt ser-
 uata in Christo libertate quae ad meritum & fines
 explicatos necessaria erat, omnino non peccaret,
 quod & factum est. Inde etiam in sensu composito,
 iuxta ea quae in responsione ad praecedens argumen-
 tum dicta sunt, non poterat Christus peccare, quo-
 niam erat supremus confirmatorum in gratia, & bo-
 no per longè excellentiora dona & subsidia, quam
 sanctissima ipsius mater: in sensu autem composito
 contradictionem implicat, confirmatum in gratia &
 bono peccare, licet non in sensu diuiso, ac simplici-
 ter, quoniam si peccaturus esset vt nihil impediendi-
 bus donis potest, neque Deus praesciret eum cum eis
 donis pro sua libertate non peccaturum, neque pro-
 inde rationem haberet confirmati in gratia & bono,
 vt in responsione ad praecedens argumentum expli-
 catum est. Si verò Christus spectetur quatenus erat
 viator, & gloria animae ad fines explicatos suspende-
 batur, ne libertatem auferret à Christo ad transgre-
 dienda praecepta, sicut eam auferret à ceteris beatis,
 qui simul non sunt viatores, & spectetur quatenus
 maxima cum difficultate, ac tristitia mortem subibat,
 & laboriosa, ac difficilia alia opera in salutem gene-
 ris humani exercebat, vt probant illud Lucae 12. cap.
*Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor, vsque
 dum perficiatur. Et illud Math. 26. Cœpit contristari &
 moerere esse: (Marcus ait, Cœpit pauere & tædere) &
 ait illis, Tristis est anima mea vsque ad mortem, sustine-
 te hic & vigilate mecum. Et procidit in faciem suam o-
 rans & dicens, Pater mi si possibile est, transeat à me
 calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu,
 tantaque fuit agonia eius & tristitia, vt factus fuerit
 sudor eius sicut gutta sanguinis decurrentis in terram, vt
 Lucas ait cap. 22. Probat item illud ad Hebr. 4. Non
 enim habemus pontificem, qui non possit comparari infirmi-
 tatibus nostris, tentatum per omnia pro similitudine (id
 est, ac si esset vnus ex nobis) absque peccato, & illud
 Math. 27. Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti
 me: si, inquam, hoc modo Christus spectetur, sanè,
 nihil impediendi bus capitibus aliis, quae commemo-
 rata sunt, libertatem re ipsa habebat ad non facien-
 dum ea, quae facere ex praecepto tenebatur, certus ta-
 men quòd, repugnante etiam validissime ipsius na-
 tura, ea omnia planissime ac perfectissime pro sua li-
 bertate esset impleturus, suffultusque ad id potentis-
 simis donis, ac praesidiis. Quò fit, vt mors Christi, non
 spontanea, sed & liberrima fuerit libertate contra-
 dictionis, aut etiam contrarietatis, simulque facta
 illi praecepta, neque vnum eum altero pugnet. Vtrum-
 que autem docuit Christus Ioan. 10. dicens, Propterea
 me diligit pater, quia ego pono animam meam. Nemo
 tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso. Potestatem
 habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi
 eam. Hoc mandatum accepi à Patre meo. Fit etiam, vt
 laboriosissima, ac difficillima fuerit, natura Christi
 eam quam maxime exhorrescente, vt ex testimoniis
 citatis constat, atque ex illo ad Romanos 15. Etenim
 Christus sibi non placuit, sed sicut scriptum est, impropria
 impropertium tibi ceciderunt super me, & nihilomi-
 nis propter dona ac subsidia, quibus Christus ful-
 ciebatur, incredibilisque caritatis magnitudinem
 ac feruorem qua Deum & proximos prosequatur,
 fuerit simul promptissima, iuxta illud Matth. 26. Spi-
 ritus quidem promptus est, caro autem infirma, atque il-
 lud Psal. 18. Exultauit vt gigas ad currendam viam,
 laborum feclitiae passionis, ac mortis, qua eam finiuit.*

Mors Christi
 non solum
 spontanea,
 sed etiã li-
 bera ac prae-
 cepta illi
 fuit.

A Fit denique, vt Christi mors, ceteraque ipsius ope-
 ra omni ex parte fuerint perfectissima & consum-
 matissima, qualia tum in nostrum commodum &
 exemplum, tum etiam in summam ipsius laudem &
 honorem, talem ac tantum decebant redemptorem.

Ad argumentum ergo in forma negandum est
 Christi actus, etiam cum, quo Patris impleuit prae-
 ceptum de genere humano morte sua redimendo,
 per auxilium ita ex se efficax fuisse à Deo praefinito,
 quasi in praesentia eius auxilij integrum non
 fuerit Christo illos non elicere, nihil tali auxilio im-
 pediente: id enim esset libertatem auferre à Christo
 in momento temporis, quo illos eliciebat, & subinde
 meritum. Ad probationem verò iam explicatum est,
 non quidem ex capite efficaciae auxilij, sed ex duo-
 bus aliis capitibus in sensu composito non potuisse
 Christum peccare, nec subinde non elicere eos actus,
 idque libertatem in sensu diuiso, ac simpliciter non
 tollere à Christo, vt eos actus posset non elicere in
 eo ipso instanti, in quo eos elicit. Reliqua autem,
 quae in eo argumento subiunguntur, satis ex dictis
 constat non probare, concedendas esse Dei praefini-
 tiones per auxilium ex se efficax: quoniam tale auxi-
 lium simpliciter tollit libertatem ab arbitrio eius,
 cui impenderetur, in instanti in quo eliceret actum:
 neque sensus diuisus qualis à constituentibus eius-
 modi praefinitiones intelligitur, relinquit liberta-
 tem in eo arbitrio, quod auxilio ex se efficaci iuua-
 retur, sed solum ponit libertatem in Deo ad auxi-
 lium illud concedendum aut non concedendum,
 atque adeò ad efficiendum vt arbitrium eliciat, aut
 non eliciat talem actum, vt supra explicatum fuit:
 non sic autem habet sensus diuisus, qui distinguitur
 contra sensum compositum, in quo Christus ex illis
 aliis duobus capitibus non poterat peccare, neque
 desinere elicere actum, ad quem ex praecepto tene-
 batur, vt à nobis explicatum est.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Deus cognoscat enunciabilia.

ONCLUSIO affirmat, & est certa, vt
 constat ex illo psalmi 93. Dominus scit
 cogitationes hominum, atque adeò enun-
 ciationes, quas cogitando efformant.

Nomine namque, enunciabilem, enunciationes in-
 telligit hoc loco D. Thomas. Non tamen cognoscit
 eas Deus componendo, aut diuidendo, sed simpli-
 cissimo intuitu veritatem, aut falsitatem cuiusque
 earum contuendo, & penetrando.

ARTICVLVS XV.

Vtrum scientia Dei sit variabilis.

DIFFICULTAS huius quaestionis
 non est circa scientiam Dei naturalem,
 de qua art. 13. disp. 14. & 16. dictum est.

Neque item de illa media inter scientiam
 liberam, & merè naturalem, de qua disp. 17. &
 18. dictum est. Vtraque enim antecedit actum libe-
 rum voluntatis diuinæ, atque in Dei potestate ne-
 que est, neque ex aternitate fuit, aliud per eiusmodi
 scientias scire, aut plura, vel pauciora, quam sciuerit,
 vt ex dictis eisdem in locis constat. Difficultas ergo
 solum est, circa scientiam liberam contingentium
 futurorum, quae determinationem liberam volunta-
 tis,